1. **מזמור שכנגד סיום ההכנה של הבריאה ולקראת מלכותו עליהם:**

**מסכת ראש השנה דף לא עמוד א**[1]

**בששי** היו אומרים (תהלים צג) ה' מלך גאות לבש - על שם **שגמר מלאכתו, ומלך עליהן**.

**בשביעי** היו אומרים: (תהלים צב) מזמור שיר ליום השבת - **ליום שכולו שבת**.

**משנה מסכת תמיד פרק ז משנה ד**

בשבת היו אומרים: מזמור שיר ליום השבת מזמור שיר **לעתיד לבא** ליום שכולו שבת מנוחה לחיי העולמים.

2. **המסר המרכזי:**

**נשגבותו של ה' לבדו בגאולה, וגם מה שפועלים, ה' הוא המושל בהם מאחורי הקלעים:**

**ישעיהו פרק ב**

וַיִּשַּׁח אָדָם וַיִּשְׁפַּל אִישׁ...מִפְּנֵי פַּחַד יְקֹוָק וּמֵהֲדַר גְּאוֹנוֹ: עֵינֵי גַּבְהוּת אָדָם שָׁפֵל וְשַׁח רוּם אֲנָשִׁים וְנִשְׂגַּב יְקֹוָק לְבַדּוֹ בַּיּוֹם הַהוּא: ס

(יב) כִּי יוֹם לַיקֹוָק צְבָאוֹת עַל כָּל גֵּאֶה וָרָם וְעַל כָּל נִשָּׂא וְשָׁפֵל:

(יג) וְעַל כָּל אַרְזֵי הַלְּבָנוֹן הָרָמִים וְהַנִּשָּׂאִים וְעַל כָּל אַלּוֹנֵי הַבָּשָׁן:

(יד) וְעַל כָּל הֶהָרִים הָרָמִים וְעַל כָּל הַגְּבָעוֹת הַנִּשָּׂאוֹת:

(טו) וְעַל כָּל מִגְדָּל גָּבֹהַּ וְעַל כָּל חוֹמָה בְצוּרָה:

(טז) וְעַל כָּל אֳנִיּוֹת תַּרְשִׁישׁ וְעַל כָּל שְׂכִיּוֹת הַחֶמְדָּה:

(יז) וְשַׁח גַּבְהוּת הָאָדָם וְשָׁפֵל רוּם אֲנָשִׁים וְנִשְׂגַּב יְקֹוָק לְבַדּוֹ בַּיּוֹם הַהוּא:...

(כב) חִדְלוּ לָכֶם מִן הָאָדָם אֲשֶׁר נְשָׁמָה בְּאַפּוֹ כִּי בַמֶּה נֶחְשָׁב הוּא: פ

3. **מבנה:**

א-ב – כסא ה' יתגלה כנכון

ג-ד – ה' ישבור את הגויים שערערו על כסאו

ה – תפילה ואמונה שיתממש

4. **גאות**

גאוה היא התרוממות. כמו גאות ושפל. וכשמתלבש בגאוה מראה את גדולתו.

**ישעיהו פרק כח פסוק ג**[2]

בְּרַגְלַיִם תִּרָמַסְנָה **עֲטֶרֶת** **גֵּאוּת** שִׁכּוֹרֵי אֶפְרָיִם:

**תהלים פרק פט פסוק י**

אַתָּה מוֹשֵׁל **בְּגֵאוּת** הַיָּם בְּשׂוֹא גַלָּיו אַתָּה תְשַׁבְּחֵם:

- **בגאולה יתגלה גאות ה', וכן לקראתה ה' ישפילו רום אנשים, ויתגלה איך שהוא נשגב לבדו:**

**ישעיהו פרק ב**

וְהָיָה **בְּאַחֲרִית הַיָּמִים** נָכוֹן יִהְיֶה הַר בֵּית יְקֹוָק **בְּרֹאשׁ** הֶהָרִים **וְנִשָּׂא** מִגְּבָעוֹת וְנָהֲרוּ אֵלָיו כָּל הַגּוֹיִם:

וְהָלְכוּ עַמִּים רַבִּים וְאָמְרוּ לְכוּ וְנַעֲלֶה אֶל הַר יְקֹוָק...וְכִתְּתוּ חַרְבוֹתָם לְאִתִּים וַחֲנִיתוֹתֵיהֶם לְמַזְמֵרוֹת לֹא יִשָּׂא גוֹי אֶל גּוֹי חֶרֶב וְלֹא יִלְמְדוּ עוֹד מִלְחָמָה: **פ**

בֵּית יַעֲקֹב לְכוּ וְנֵלְכָה בְּאוֹר יְקֹוָק:

**וַיִּשַּׁח אָדָם וַיִּשְׁפַּל אִישׁ וְאַל תִּשָּׂא** לָהֶם:

...מִפְּנֵי פַּחַד יְקֹוָק **וּמֵהֲדַר גְּאוֹנוֹ**:

**עֵינֵי גַּבְהוּת אָדָם שָׁפֵל** וְשַׁח רוּם אֲנָשִׁים **וְנִשְׂגַּב יְקֹוָק לְבַדּוֹ בַּיּוֹם הַהוּא**: ס

**כִּי יוֹם לַיקֹוָק צְבָאוֹת עַל כָּל גֵּאֶה וָרָם וְעַל כָּל נִשָּׂא וְשָׁפֵל**:...

וְשַׁח גַּבְהוּת הָאָדָם וְשָׁפֵל רוּם אֲנָשִׁים וְנִשְׂגַּב יְקֹוָק לְבַדּוֹ בַּיּוֹם הַהוּא:

וְהָאֱלִילִים כָּלִיל יַחֲלֹף:

**...מִפְּנֵי פַּחַד יְקֹוָק וּמֵהֲדַר גְּאוֹנוֹ בְּקוּמוֹ לַעֲרֹץ הָאָרֶץ**:

...**מִפְּנֵי פַּחַד יְקֹוָק וּמֵהֲדַר גְּאוֹנוֹ בְּקוּמוֹ לַעֲרֹץ הָאָרֶץ:**

**חִדְלוּ לָכֶם מִן הָאָדָם** אֲשֶׁר נְשָׁמָה בְּאַפּוֹ כִּי בַמֶּה נֶחְשָׁב הוּא:

**וכן עוד בנבואות על גאות ה' בגאולה ונשגבות שמו אז:**

**ישעיהו פרק יא-יב**[3]

וְיָצָא חֹטֶר מִגֵּזַע יִשָׁי וְנֵצֶר מִשָּׁרָשָׁיו יִפְרֶה:

וְנָחָה עָלָיו רוּחַ יְדֹוָד רוּחַ חָכְמָה וּבִינָה רוּחַ עֵצָה וּגְבוּרָה רוּחַ דַּעַת וְיִרְאַת יְדֹוָד:

...

וְהָיָה צֶדֶק אֵזוֹר מָתְנָיו (של הקב"ה – רש"י ויב"ע)

וְהָאֱמוּנָה **אֵזוֹר** חֲלָצָיו:

וְגָר זְאֵב עִם כֶּבֶשׂ וְנָמֵר עִם גְּדִי יִרְבָּץ וְעֵגֶל וּכְפִיר וּמְרִיא יַחְדָּו וְנַעַר קָטֹן נֹהֵג בָּם:

....

וַאֲמַרְתֶּם בַּיּוֹם הַהוּא הוֹדוּ לַידֹוָד קִרְאוּ בִשְׁמוֹ הוֹדִיעוּ בָעַמִּים עֲלִילֹתָיו הַזְכִּירוּ כִּי **נִשְׂגָּב שְׁמוֹ**:

זַמְּרוּ יְדֹוָד כִּי **גֵאוּת עָשָׂה** מידעת **מוּדַעַת זֹאת בְּכָל הָאָרֶץ**:

---

[1] מזמר של ערב שבת, ערב הגאולה.

[2] גאות – מלשון גאוה וכתר.

[3] ביטוי ה"גאות" הוא על הגאולה העתידה. וכן מצינו התיחסות לאזור.

צַהֲלִי וָרֹנִּי יוֹשֶׁבֶת צִיּוֹן כִּי **גָדוֹל בְּקִרְבֵּךְ** קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל:

- **הימים הללו מכונים "גאות ה'":**

**ישעיהו פרק כה-כו**

בְּלַע הַמָּוֶת לָנֶצַח...וְאָמַר בַּיּוֹם הַהוּא הִנֵּה אֱלֹהֵינוּ זֶה קִוִּינוּ לוֹ וְיוֹשִׁיעֵנוּ זֶה יְדֹוָד קִוִּינוּ לוֹ נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ:...
יַחֵן רָשָׁע בַּל לָמַד צֶדֶק בְּאֶרֶץ נְכֹחוֹת יְעַוֵּל וּבַל יִרְאֶה **גֵּאוּת יְדֹוָד**:

5. **ה'...לבש, לבש ה'**

שגם העולם יגידו שלבש ה', דהיינו שיהיה ניכר. כי אצל ה', נכון לומר "ה'...לבש", תחילה יש את ה' ואז את התלבשותו. אך אצל העם רואים את הלבושים, ואז יודעים שהם לבושי ה', לכן "לבש ה'".[4]

**וכן בפסוקים על גאות ה', מוזכר גם גאות ה', וגם הודעתו בכל הארץ, ע"ד האמור כאן:**

**ישעיהו פרק יב פס' ה**

זַמְּרוּ יְדֹוָד כִּי **גֵּאוּת עָשָׂה** מיודעת **מוּדַעַת זֹאת בְּכָל הָאָרֶץ**:

6. **התאזר**

- **האזור הוא חגורת המתנים:**

**מלכים ב פרק א פסוק ח**[5]

וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו אִישׁ בַּעַל שֵׂעָר וְאֵזוֹר עוֹר **אָזוּר בְּמָתְנָיו** וַיֹּאמֶר אֵלִיָּה הַתִּשְׁבִּי הוּא:

- **מוקד כח הגוף הוא במתנים. ולכן לבישת העוז מיוחסת לשם:**

**תהלים פרק יח פסוק מ**[6]

**וַתְּאַזְּרֵנִי חַיִל לַמִּלְחָמָה** תַּכְרִיעַ קָמַי תַּחְתָּי:

**תהלים פרק סה פסוק ז**[7]

מֵכִין הָרִים **בְּכֹחוֹ, נֶאְזָר בִּגְבוּרָה**:

**איוב פרק לח פסוק ג**

**אֱזָר** נָא **כְגֶבֶר** חֲלָצֶיךָ וְאֶשְׁאָלְךָ וְהוֹדִיעֵנִי:

**מלכים א פרק יח פסוק מו**[8]

וְיַד יְדֹוָד הָיְתָה אֶל אֵלִיָּהוּ **וַיְשַׁנֵּס מָתְנָיו וַיָּרָץ** לִפְנֵי אַחְאָב עַד בֹּאֲכָה יִזְרְעֶאלָה:

**איוב פרק מ פסוק טז**

הִנֵּה נָא **כֹחוֹ בְמָתְנָיו וְאֹנוֹ בִּשְׁרִירֵי בִטְנוֹ**:

**מסכת ברכות דף נח עמוד ב**[9]

והאמר רב: אנחה **שוברת חצי גופו של אדם**, שנאמר +יחזקאל כ"א+ ואתה בן אדם האנח **בשברון מתנים** וגו'.

**מסכת ברכות דף ס עמוד ב**

כי אסר **המייניה**, לימא: ברוך **אוזר** ישראל **בגבורה**.

- **בגאולה שיתגלה גאות ה', מוזכר ענין התלבשות במותניים (אמנם מזכר ישירות 'עוז'):**

**ישעיהו פרק יא פסוק ה**[10]

וְהָיָה צֶדֶק **אֵזוֹר מָתְנָיו** וְהָאֱמוּנָה **אֵזוֹר חֲלָצָיו**:

7. **בל תמוט**

- **מוט מלשון התמוטטות:**

**דברים פרק לב פסוק לה**[11]

לִי נָקָם וְשִׁלֵּם לְעֵת תָּמוּט רַגְלָם כִּי קָרוֹב יוֹם אֵידָם וְחָשׁ עֲתִדֹת לָמוֹ:

- **חושבים שח"ו העולם מתמוטט, מפני המלחמות (שמוזכר בהם התפוררות הארץ), ובא המזמור לומר שאדרבה בסופו של דבר לא רק שלא תימוט, אלא שתיכון תבל:**

**רד"ק תהלים פרק צג פסוק א**

ואז יתאזר עז ותכון תבל בל תמוט, כי לא יהיו שם עוד מרגיזי הארץ, כי לא תהיה עוד מלחמה. ובהיפך זה נאמר מפני המלחמות הגדולות (ישעיה כד, יט): פּוֹר הִתְפּוֹרְרָה אֶרֶץ, ואמר (שם פסוק כ): נוֹעַ תָּנוּעַ אֶרֶץ כַּשִּׁכּוֹר וְהִתְנוֹדְדָה כַּמְּלוּנָה, אבל בימות המשיח תִּכּוֹן הארץ ולא תמוט עוד:

**ישעיהו פרק כד**

(יט) רֹעָה הִתְרֹעֲעָה הָאָרֶץ פּוֹר הִתְפּוֹרְרָה אֶרֶץ **מוֹט הִתְמוֹטְטָה** אָרֶץ:
(כ) נוֹעַ תָּנוּעַ אֶרֶץ כַּשִּׁכּוֹר וְהִתְנוֹדְדָה כַּמְּלוּנָה וְכָבֵד עָלֶיהָ פִּשְׁעָהּ וְנָפְלָה וְלֹא תֹסִיף קוּם: ס

---

[4] ברד"ק מדבר על כך שהנבראים יכירו במלכות ה'.
[5] האזור במותניים.
[6] כח האזור למלחמה. מקור הכח במותניים.
[7] הגבורה במתניים.
[8] כח המרוצה במתניים.
[9] שברון המתנים היא אמצע ומרכז כח האדם.
[10] לעתיד לבוא במתניים.
[11] תמוט – התמוטטות ונפילה.

(כא) וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא יִפְקֹד יְקֹוָק עַל צְבָא הַמָּרוֹם בַּמָּרוֹם וְעַל מַלְכֵי הָאֲדָמָה עַל הָאֲדָמָה:...
(כג) וְחָפְרָה הַלְּבָנָה וּבוֹשָׁה הַחַמָּה **כִּי מָלַךְ יְקֹוָק צְבָאוֹת בְּהַר צִיּוֹן וּבִירוּשָׁלַם** וְנֶגֶד זְקֵנָיו כָּבוֹד:

8. **כסאך**

- **הארכנו בערך כסא הכבוד, שכסא הוא 'שלטון'**

**שמואל ב פרק יד פסוק ט**[12]

וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה הַתְּקוֹעִית אֶל הַמֶּלֶךְ עָלַי אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ הֶעָוֹן וְעַל בֵּית אָבִי וְהַמֶּלֶךְ וְכִסְאוֹ נָקִי:[13]

**מלכים א פרק א פסוק לז**

כַּאֲשֶׁר הָיָה יְדֹוָד עִם אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ כֵּן יהי יִהְיֶה עִם שְׁלֹמֹה וִיגַדֵּל אֶת כִּסְאוֹ מִכִּסֵּא אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ דָּוִד:

**אסתר פרק א פס' ב-ג**[14]

בַּיָּמִים הָהֵם **כְּשֶׁבֶת** הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ עַל כִּסֵּא מַלְכוּתוֹ אֲשֶׁר בְּשׁוּשַׁן הַבִּירָה:
**בִּשְׁנַת שָׁלוֹשׁ לְמָלְכוֹ** עָשָׂה מִשְׁתֶּה לְכָל שָׂרָיו וַעֲבָדָיו חֵיל פָּרַס וּמָדַי הַפַּרְתְּמִים וְשָׂרֵי הַמְּדִינוֹת לְפָנָיו:

## 9. נכון כסאך יושב על מכונו בצורה יציבה לנצח

**מלכים א פרק ב פס' מא-מו**[15]

וַיֻּגַּד לִשְׁלֹמֹה כִּי הָלַךְ שִׁמְעִי מִירוּשָׁלַם גַּת וַיָּשֹׁב:
וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ וַיִּקְרָא לְשִׁמְעִי וַיֹּאמֶר אֵלָיו הֲלוֹא הִשְׁבַּעְתִּיךָ בַּיקֹוָק וָאָעִד בְּךָ לֵאמֹר בְּיוֹם צֵאתְךָ וְהָלַכְתָּ אָנֶה וָאָנָה יָדֹעַ תֵּדַע כִּי מוֹת תָּמוּת וַתֹּאמֶר אֵלַי טוֹב הַדָּבָר שָׁמָעְתִּי:
וּמַדּוּעַ לֹא שָׁמַרְתָּ אֶת שְׁבֻעַת יְקֹוָק וְאֶת הַמִּצְוָה אֲשֶׁר צִוִּיתִי עָלֶיךָ:
וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל שִׁמְעִי אַתָּה יָדַעְתָּ אֵת כָּל הָרָעָה אֲשֶׁר יָדַע לִבָּבְךָ אֲשֶׁר עָשִׂיתָ לְדָוִד אָבִי וְהֵשִׁיב יְקֹוָק אֶת רָעָתְךָ בְּרֹאשֶׁךָ:

[12] כסאך.
[13] כסאו – שלטונו. כשהמלך יושב על כסאו, ואינו צריך להלחם לבסס את שלטונו, סימן הוא שהמלוכה נכונה בידו.
[14] ראוים שהישיבה על הכסא היתה רק כאשר נכונה המלוכה בידו – בשנת שלוש למולכו.
[15] תיכון/ נכון כסאך – שלטונת יציב.

וְהַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה בָּרוּךְ **וְכִסֵּא דָוִד יִהְיֶה נָכוֹן** לִפְנֵי יְקֹוָק עַד עוֹלָם:
וַיְצַו הַמֶּלֶךְ אֶת בְּנָיָהוּ בֶּן יְהוֹיָדָע וַיֵּצֵא וַיִּפְגַּע בּוֹ וַיָּמֹת **וְהַמַּמְלָכָה נָכוֹנָה בְּיַד שְׁלֹמֹה**:

- **איזכור גילוי כסא ה' לעתיד לבוא, שהוא יהיה בביהמ"ק:**

**ירמיהו פרק ג פסוק יז**[16]

בָּעֵת הַהִיא יִקְרְאוּ לִירוּשָׁלַם **כִּסֵּא יְדֹוָד** וְנִקְווּ אֵלֶיהָ כָּל הַגּוֹיִם לְשֵׁם יְדֹוָד לִירוּשָׁלָם וְלֹא יֵלְכוּ עוֹד אַחֲרֵי שְׁרִרוּת לִבָּם הָרָע:

**ירמיהו פרק יז פסוק יב**

כִּסֵּא כָבוֹד מָרוֹם מֵרִאשׁוֹן מְקוֹם מִקְדָּשֵׁנוּ:

**כסא זה יהיה נכון:**

**ישעיהו פרק ב**

(ב) וְהָיָה בְּאַחֲרִית הַיָּמִים **נָכוֹן** יִהְיֶה הַר **בֵּית** יְקֹוָק בְּרֹאשׁ הֶהָרִים וְנִשָּׂא מִגְּבָעוֹת וְנָהֲרוּ אֵלָיו כָּל הַגּוֹיִם:

10. **מאז**

**'מפעם', כלומר מעולם. אפשרות פשוטה שיהיה הכסא יותר נכון ממה שהיה מעולם.**
**אפשרות שניה, שאז יתגלה איך מעולה היה נכון כסא ה', ומעולה הוא זה ששלט במה שקורה:**

**משלי פרק ח פסוק כב**[17]

יְדֹוָד קָנָנִי רֵאשִׁית דַּרְכּוֹ קֶדֶם מִפְעָלָיו מֵאָז:

11. **נהרות**

**הנהרות הם האומות שהמונם שוטף כמים רבים**

**ישעיהו פרק מג פס' א-ג,ו**[18]

וְעַתָּה כֹּה אָמַר יְדֹוָד בֹּרַאֲךָ יַעֲקֹב וְיֹצֶרְךָ יִשְׂרָאֵל אַל תִּירָא כִּי גְאַלְתִּיךָ קָרָאתִי בְשִׁמְךָ לִי אָתָּה:
כִּי תַעֲבֹר בַּמַּיִם אִתְּךָ אָנִי **וּבַנְּהָרוֹת** לֹא יִשְׁטְפוּךָ כִּי תֵלֵךְ בְּמוֹ אֵשׁ לֹא תִכָּוֶה וְלֶהָבָה לֹא תִבְעַר בָּךְ:
כִּי אֲנִי יְדֹוָד אֱלֹהֶיךָ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל מוֹשִׁיעֶךָ נָתַתִּי כָפְרְךָ מִצְרַיִם כּוּשׁ וּסְבָא תַּחְתֶּיךָ:
...

[16] יקראו לירושלים: מקום מלכות ה'.
[17] מאז – מפעם.
[18] נהרות.

אֹמַר לַצָּפוֹן תֵּנִי וּלְתֵימָן אַל תִּכְלָאִי **הָבִיאִי בָנַי מֵרָחוֹק וּבְנוֹתַי מִקְצֵה הָאָרֶץ**:

רש"י ישעיהו פרק מג
**ובנהרות לא ישטפוך** - גרתה בין **המצרים והבבליים המרובין כמי נהר** ולא יכלו לך לכלות:

**ירמיהו פרק מו פס' ז-ח**
מִי זֶה **כַּיְאֹר** יַעֲלֶה **כַּנְּהָרוֹת** יִתְגָּעֲשׁוּ מֵימָיו:
**מִצְרַיִם כַּיְאֹר יַעֲלֶה וְכַנְּהָרוֹת יִתְגֹּעֲשׁוּ מָיִם** וַיֹּאמֶר אַעֲלֶה אֲכַסֶּה אֶרֶץ אֹבִידָה עִיר וְיֹשְׁבֵי בָהּ:

ישעיהו פרק ח פסוק ז
וְלָכֵן הִנֵּה אֲדֹנָי מַעֲלֶה עֲלֵיהֶם אֶת **מֵי הַנָּהָר הָעֲצוּמִים וְהָרַבִּים אֶת מֶלֶךְ אַשּׁוּר וְאֶת כָּל כְּבוֹדוֹ** וְעָלָה עַל כָּל אֲפִיקָיו וְהָלַךְ עַל כָּל גְּדוֹתָיו:

12. **נשאו...קולם**
**הגבהת הקול, היא נשיאתו**
**בראשית פרק כט פסוק יא**[19]
**וַיִּשַּׁק** יַעֲקֹב לְרָחֵל **וַיִּשָּׂא אֶת קֹלוֹ** וַיֵּבְךְּ:

**פשט: המולת צבאות הגויים בזמן מלחמת גוג ומגוג. קול הנהר הזורם, הוא קול צבא המלחמה, הזורם כנחיל מים:**

**יחזקאל פרק א פסוק כד**
וָאֶשְׁמַע אֶת קוֹל כַּנְפֵיהֶם **כְּקוֹל מַיִם רַבִּים** כְּקוֹל שַׁדַּי בְּלֶכְתָּם קוֹל הֲמֻלָּה **כְּקוֹל מַחֲנֶה** בְּעָמְדָם תְּרַפֶּינָה כַנְפֵיהֶן:

**רד"ק תהלים פרק צג פסוק ג**
נשאו נהרות ה'. נהרות הוא משל על גוג ומגוג ועל המלכים אשר אתו שיתקבצו לְהִלָּחֵם על ירושלם, והמשילם לנהרות החזקים שנותנים קולם ברוצם, כן הם יתנו קולם והמון רב.

**פי' נוסף: משל על שני החורבנות, שבהם הצוררים שאגו ונתנו את קולם בביהמ"ק**
**איכה פרק ב פסוק ז**[20]
זָנַח אֲדֹנָי מִזְבְּחוֹ נִאֵר מִקְדָּשׁוֹ הִסְגִּיר בְּיַד אוֹיֵב חוֹמֹת אַרְמְנוֹתֶיהָ **קוֹל נָתְנוּ** בְּבֵית יְדֹוָד כְּיוֹם מוֹעֵד:

**תהלים פרק עד פסוק ד**
**שָׁאֲגוּ צֹרְרֶיךָ בְּקֶרֶב מוֹעֲדֶךָ** שָׂמוּ אוֹתֹתָם אֹתוֹת:

- וכן במדרש, אבל דרשו על "מקולות מים רבים":
מדרש תהלים (שוחר טוב; בובר) מזמור צג
מקולות מים רבים. שנכנסו לבית המקדש ונתנו קולם בתוכו, וכן הוא אומר קול נתנו בבית ה' כיום מועד (איכה ב ז), בבית המקדש.

13. **דכים**
**מלשון דיכוי ושפלות. והיינו שנשיאת הקול, משולה בהתנשאות הגלים לגובה, וה' ישבור את 'הגלים המתרוממים'. (מענין לשים לב, שהקול שהגל עושה הוא בשבירתו, וממילא של הגלים הוא בעצם שבירתם הרוחנית)**
**ישעיהו פרק נז פסוק טו**[21]
כִּי כֹה אָמַר רָם וְנִשָּׂא שֹׁכֵן עַד וְקָדוֹשׁ שְׁמוֹ מָרוֹם וְקָדוֹשׁ אֶשְׁכּוֹן וְאֶת **דַּכָּא וּשְׁפַל רוּחַ** לְהַחֲיוֹת רוּחַ שְׁפָלִים וּלְהַחֲיוֹת לֵב נְדָכָאִים:

14. **מקולות מים רבים**
**קול שאון הלאומים הרבים, הוא כקול מים רבים**
**ישעיהו פרק יז פסוק יב - יג**[22]
הוֹי הֲמוֹן **עַמִּים** רַבִּים **כַּהֲמוֹת יַמִּים** יֶהֱמָיוּן וּשְׁאוֹן **לְאֻמִּים כִּשְׁאוֹן מַיִם כַּבִּירִים** יִשְׁאָיוּן:
לְאֻמִּים כִּשְׁאוֹן מַיִם רַבִּים יִשְׁאוּן וְגָעַר בּוֹ וְנָס מִמֶּרְחָק וְרֻדַּף כְּמֹץ הָרִים לִפְנֵי רוּחַ וּכְגַלְגַּל לִפְנֵי סוּפָה:

ישעיהו פרק יג
(ד) **קוֹל הָמוֹן** בֶּהָרִים דְּמוּת **עַם רָב קוֹל שְׁאוֹן מַמְלְכוֹת גּוֹיִם נֶאֱסָפִים** יְקוָק צְבָאוֹת מְפַקֵּד צְבָא מִלְחָמָה:

**תלמוד בבלי מסכת יומא דף כ עמוד ב**
תנו רבנן: שלש קולות הולכין מסוף העולם ועד סופו, ואלו הן: קול גלגל חמה, **וקול המונה של רומי**, וקול נשמה בשעה שיוצאה מן הגוף.

15. **אדירים**
**המאפיין את הארז הוא גובהה, והארז הגבוה מכונה 'ארז אדיר'. דהיינו שאדיר הוא גבוה**

---

[19] לשון 'נשיאה' בבכי.
[20] קולם – בזמן החרבן.
[21] דכיים
[22] קול האוייבים כקול מים רבים.

**יחזקאל פרק יז**[23]

(כג) בְּהַר מְרוֹם יִשְׂרָאֵל אֶשְׁתֲּלֶנּוּ **וְנָשָׂא עָנָף וְעָשָׂה פֶּרִי וְהָיָה לְאֶרֶז אַדִּיר** וְשָׁכְנוּ תַחְתָּיו כֹּל צִפּוֹר כָּל כָּנָף בְּצֵל דָּלִיּוֹתָיו תִּשְׁכֹּנָה:
(כד) וְיָדְעוּ כָּל עֲצֵי הַשָּׂדֶה כִּי אֲנִי יְקֹוָק הִשְׁפַּלְתִּי עֵץ גָּבֹהַ **הִגְבַּהְתִּי** עֵץ שָׁפָל הוֹבַשְׁתִּי עֵץ לָח וְהִפְרַחְתִּי עֵץ יָבֵשׁ אֲנִי יְקֹוָק דִּבַּרְתִּי וְעָשִׂיתִי:

**ישעיהו פרק ב פס' יג**[24]

וְעַל כָּל **אַרְזֵי הַלְּבָנוֹן הָרָמִים וְהַנִּשָּׂאִים** וְעַל כָּל אַלּוֹנֵי הַבָּשָׁן:

**מלכים ב פרק יט פס' כג**

בְּיַד מַלְאָכֶיךָ חֵרַפְתָּ אֲ-דֹנָי וַתֹּאמֶר ברכב בְּרֹב רִכְבִּי אֲנִי עָלִיתִי מְרוֹם הָרִים יַרְכְּתֵי לְבָנוֹן וְאֶכְרֹת **קוֹמַת אֲרָזָיו** מִבְחוֹר בְּרֹשָׁיו וְאָבוֹאָה מְלוֹן קִצֹּה יַעַר כַּרְמְלוֹ:

**יחזקאל פרק לא פס' ג**

הִנֵּה אַשּׁוּר **אֶרֶז** בַּלְּבָנוֹן יְפֵה עָנָף וְחֹרֶשׁ **מֵצַל וּגְבַהּ קוֹמָה** וּבֵין עֲבֹתִים הָיְתָה צַמַּרְתּוֹ:

**זכריה פרק יא פס' א-ג**

פְּתַח לְבָנוֹן דְּלָתֶיךָ וְתֹאכַל אֵשׁ בַּאֲרָזֶיךָ:
הֵילֵל בְּרוֹשׁ כִּי נָפַל **אֶרֶז** אֲשֶׁר **אַדִּרִים** שֻׁדָּדוּ הֵילִילוּ אַלּוֹנֵי בָשָׁן כִּי יָרַד יַעַר הַבָּצִיר:
קוֹל יְלֶלַת הָרֹעִים כִּי שֻׁדָּדָה אַדַּרְתָּם קוֹל שַׁאֲגַת כְּפִירִים כִּי שֻׁדַּד גְּאוֹן הַיַּרְדֵּן:

- **בצורה מושאלת אדיר הוא כינוי לשליט, כי הגובה הוא ממאפיני המלך, והוא ניכר מעל לעם:**

**ירמיהו פרק ל**[25]

וְהָיָה **אַדִּירוֹ** מִמֶּנּוּ **וּמֹשְׁלוֹ** מִקִּרְבּוֹ יֵצֵא וְהִקְרַבְתִּיו וְנִגַּשׁ אֵלָי כִּי מִי הוּא זֶה עָרַב אֶת לִבּוֹ לָגֶשֶׁת אֵלַי נְאֻם יְקֹוָק:

שמואל א פרק ט

(ב) וְלוֹ הָיָה בֵן וּשְׁמוֹ שָׁאוּל בָּחוּר וָטוֹב וְאֵין אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל טוֹב מִמֶּנּוּ **מִשִּׁכְמוֹ וָמַעְלָה גָּבֹהַּ מִכָּל הָעָם**:

שמואל א פרק י

(כג) וַיָּרֻצוּ וַיִּקָּח�ֻהוּ מִשָּׁם וַיִּתְיַצֵּב בְּתוֹךְ הָעָם וַיִּגְבַּהּ **מִכָּל הָעָם מִשִּׁכְמוֹ וָמָעְלָה**:
(כד) וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל כָּל הָעָם **הַרְאִיתֶם אֲשֶׁר בָּחַר בּוֹ** יְקֹוָק כִּי אֵין כָּמֹהוּ בְּכָל הָעָם וַיָּרִעוּ כָל הָעָם וַיֹּאמְרוּ יְחִי הַמֶּלֶךְ:

שמואל א פרק טז

(ז) וַיֹּאמֶר יְקֹוָק אֶל שְׁמוּאֵל אַל תַּבֵּט אֶל מַרְאֵהוּ וְאֶל **גְּבַהּ קוֹמָתוֹ** כִּי מְאַסְתִּיהוּ כִּי לֹא אֲשֶׁר יִרְאֶה הָאָדָם כִּי הָאָדָם יִרְאֶה לָעֵינַיִם וַיקֹוָק יִרְאֶה לַלֵּבָב:

**הפסוק אומר שהקול הוא לא רק של המים הרוגשים, אלא גם של הגלים האדירים (גבוהים), שמשתברים על הים.**

16. **משברי ים**

**הגלים הגבוהים המתשברים על הים:**

**יונה פרק ב פסוק ד**[26]

וַתַּשְׁלִיכֵנִי מְצוּלָה בִּלְבַב **יַמִּים** וְנָהָר יְסֹבְבֵנִי כָּל **מִשְׁבָּרֶיךָ וְגַלֶּיךָ** עָלַי עָבָרוּ:

**רש"י**

כל משבריך וגליך - כל נחשולוהי דימא על שם שהנחשול משבר ומפרק את הים:

**חורבן בית המקדש מכונה משברי הים, כביכול שיא של הטביעה בלב האומות השוטפים מכל עבר כים, ואף גליהם מתרוממים ומתנפצים עלינו, ואיתם קול שאגתם:**

**תהלים פרק מב פס' ה-ח**[27]

**אֵלֶּה אֶזְכְּרָה וְאֶשְׁפְּכָה עָלַי** נַפְשִׁי כִּי אֶעֱבֹר בַּסָּךְ אֶדַּדֵּם עַד **בֵּית אֱ-לֹהִים** בְּקוֹל רִנָּה וְתוֹדָה הָמוֹן חוֹגֵג:
מַה תִּשְׁתּוֹחֲחִי נַפְשִׁי וַתֶּהֱמִי עָלָי הוֹחִילִי לֵאלֹהִים כִּי עוֹד אוֹדֶנּוּ יְשׁוּעוֹת פָּנָיו:
אֱלֹהַי עָלַי נַפְשִׁי תִשְׁתּוֹחָח עַל כֵּן אֶזְכָּרְךָ מֵאֶרֶץ יַרְדֵּן וְחֶרְמוֹנִים מֵהַר מְצָעָר:
תְּהוֹם אֶל תְּהוֹם קוֹרֵא לְקוֹל צִנּוֹרֶיךָ **כָּל מִשְׁבָּרֶיךָ וְגַלֶּיךָ עָלַי עָבָרוּ**:

---

[23] אדיר – לכאורה מלשון גודל.
[24] המאפיין את הארז הוא הגובה. וא"כ "ארז אדיר" הוא ארז גבוה.
[25] כינוי מושאל לשליט.
[26] משבריך – גלים גדולים המתנפצים על הים.
[27] זיכרון מה שקרה לביהמ"ק כמשברי הים.

איכה פרק ב
(יג) מָה אָעִידֵךְ מָה אֲדַמֶּה לָּךְ הַבַּת יְרוּשָׁלִַם מָה אַשְׁוֶה לָּךְ
וַאֲנַחֲמֵךְ בְּתוּלַת בַּת צִיּוֹן כִּי **גָדוֹל כַּיָּם שִׁבְרֵךְ** מִי יִרְפָּא לָךְ׃

17. **אדיר במרום**

**בפשט הפסוק אומר שעד כמה שהגוים הם כמו מים שוטפים, וכמו גלים שמתרוממים (ששומעים את קולם בהתנפצם), ה' גבוה (אדיר) מהם עד למרום. וכן מצינו שהוא מושל בהם:**

**תהלים פרק פט פס' ט-יא**[28]
יְקֹוָק אֱלֹהֵי צְבָאוֹת מִי כָמוֹךְ חָסִין יָהּ וֶאֱמוּנָתְךָ סְבִיבוֹתֶיךָ׃
**אַתָּה מוֹשֵׁל בְּגֵאוּת הַיָּם בְּשׂוֹא גַלָּיו אַתָּה תְשַׁבְּחֵם**׃
אַתָּה **דִכִּאתָ** כֶחָלָל רָהַב בִּזְרוֹעַ עֻזְּךָ פִּזַּרְתָּ אוֹיְבֶיךָ׃

**רובד נוסף הוא, שה' שהוא אדיר וגבוה במקום, גם קולו חזק מקולם. אלא שאדירות זו מתגלה רק במרום, כי בעוה"ז לא ניתן לשמוע קול חזק מקול מים רבים:**

**יחזקאל פרק מג פסוק ב**[29]
וְהִנֵּה **כְּבוֹד אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל** בָּא מִדֶּרֶךְ הַקָּדִים **וְקוֹלוֹ כְּקוֹל מַיִם רַבִּים** וְהָאָרֶץ הֵאִירָה מִכְּבֹדוֹ׃

**מסכתות קטנות מסכת אבות דרבי נתן נוסחא א פרק ב ד"ה איזהו סייג**
**כקול מים רבים** זה גבריאל המלאך
(ע"פ הכתוב (דניאל פרק י פסוק ו): "וּגְוִיָּתוֹ כְּתַרְשִׁישׁ וּפָנָיו כְּמַרְאֵה בָרָק וְעֵינָיו כְּלַפִּידֵי אֵשׁ וּזְרֹעֹתָיו וּמַרְגְּלֹתָיו כְּעֵין נְחֹשֶׁת קָלָל וְקוֹל דְּבָרָיו **כְּקוֹל הָמוֹן**").
והארץ האירה מכבודו אלו פני השכינה.
והלא דברים ק"ו מה גבריאל שהוא אחד מאלף אלפי אלפים וריבי רבבות שעומדים לפניו קולו הולך מסוף העולם ועד סופו, **מלך מלכי המלכים הקב"ה** שברא את העולם כלו ברא העליונים וברא את התחתונים **על אחת כמה וכמה**, אלא מראין את העין מה שיכולה לראות **ומשמיעין את האוזן מה שיכולה לשמוע**:

18. **עדותיך**

**כינוי למצות, ע"ש שה' מזהיר לקיימם, וכאילו מעיד בפניהם מה עלול להיות אם לא ישמרו:**
**תהלים פרק קיט פס' קסח**[30]
שָׁמַרְתִּי פִקּוּדֶיךָ **וְעֵדֹתֶיךָ** כִּי כָל דְּרָכַי נֶגְדֶּךָ׃

**נחמיה פרק ט פסוק לד**[31]
וְאֶת מְלָכֵינוּ שָׂרֵינוּ כֹהֲנֵינוּ וַאֲבֹתֵינוּ לֹא עָשׂוּ תּוֹרָתֶךָ וְלֹא הִקְשִׁיבוּ אֶל מִצְוֺתֶיךָ **וּלְעֵדְוֺתֶיךָ אֲשֶׁר הַעִידֹתָ בָּהֶם**׃

דברים פרק ד פסוק כו
**הַעִידֹתִי בָכֶם הַיּוֹם** אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ כִּי אָבֹד תֹּאבֵדוּן מַהֵר מֵעַל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם עֹבְרִים אֶת הַיַּרְדֵּן שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ לֹא תַאֲרִיכֻן יָמִים עָלֶיהָ כִּי הִשָּׁמֵד תִּשָּׁמֵדוּן׃

מלכים ב פרק יז
(יג) **וַיָּעַד** יְקֹוָק בְּיִשְׂרָאֵל וּבִיהוּדָה **בְּיַד כָּל נביאו נְבִיאֵי כָּל חֹזֶה לֵאמֹר שֻׁבוּ מִדַּרְכֵיכֶם הָרָעִים וְשִׁמְרוּ מִצְוֺתַי** חֻקּוֹתַי כְּכָל הַתּוֹרָה אֲשֶׁר צִוִּיתִי אֶת אֲבֹתֵיכֶם וַאֲשֶׁר שָׁלַחְתִּי אֲלֵיכֶם בְּיַד עֲבָדַי הַנְּבִיאִים.

**ירמיהו פרק מב פסוק יט**
דִּבֶּר יְדוָד עֲלֵיכֶם שְׁאֵרִית יְהוּדָה אַל תָּבֹאוּ מִצְרָיִם יָדֹעַ תֵּדְעוּ כִּי **הַעִידֹתִי בָכֶם** הַיּוֹם׃

**לפי האמור ר"ל שקיום המצות (עדותיך) והחיבור לה', הוא מציל נאמן (נאמנו מאד) מכל המון הגויים. 'עדותיך' יכול גם להתפרש כמקור הביטוי 'עדות הנמסרת ביד הנביאים', דהיינו שנבואות הנביאים שהעדו לנו שעתידים להיות, הם נאמנים ומתגשמים לעינינו.**

19. **נאמנו מאד**
**ניתן לסמוך עליהם**
**ירמיהו פרק טו פס' יח**[32]
לָמָּה הָיָה כְאֵבִי נֶצַח וּמַכָּתִי אֲנוּשָׁה מֵאֲנָה הֵרָפֵא הָיוֹ תִהְיֶה לִּי כְּמוֹ אַכְזָב **מַיִם לֹא נֶאֱמָנוּ**׃

**רש"י ירמיהו פרק טו**
מים לא נאמנו - **לסמוך** עליהם:

20. **נאוה**
**כמו נאה, אך מצד ההתאמה למצב הסובב**

---

[28] שליטת ה' בגלים אלו של התנשאות הגויים.
[29] הקול החזק ביותר. ממושל כקול ה'.
פסוק המדבר על הבית השלישי. מתאים למזמור שפעמיים נשאו את קולם בחורבן שתי מקדשות. ואילו בבית השלישי, ישאו את דכים בבא ה'.

[30] עדותיך – מצוותיך.
[31] אזהרותך, נבואותיך.
[32] נאמנו – אפשר לסמוך עליהם.

**משלי פרק כו פסוק א**[33]

**כַּשֶּׁלֶג בַּקַּיִץ וְכַמָּטָר בַּקָּצִיר כֵּן לֹא נָאוֶה** לִכְסִיל כָּבוֹד:

**והיינו שהחיבור בין גילוי הקודש, לבין ביהמ"ק הוא נאה ומתאים.**

21. **נאוה קדש**

**קדש הם ישראל:**

ירמיהו פרק ב

(ג) **קֹדֶשׁ יִשְׂרָאֵל לַיקֹוָק** רֵאשִׁית תְּבוּאָתֹה כָּל אֹכְלָיו יֶאְשָׁמוּ רָעָה תָּבֹא אֲלֵיהֶם נְאֻם יְקֹוָק: פ

**הגויים יביאו את ישראל אל הר הקודש, המקום הראוי להם:**

ישעיהו פרק סו

(כ) **וְהֵבִיאוּ אֶת כָּל אֲחֵיכֶם** מִכָּל הַגּוֹיִם **מִנְחָה לַיקֹוָק** בַּסּוּסִים וּבָרֶכֶב וּבַצַּבִּים וּבַפְּרָדִים וּבַכְּרָכֹרוֹת עַל **הַר קָדְשִׁי יְרוּשָׁלַ͏ִם** אָמַר יְקֹוָק כַּאֲשֶׁר יָבִיאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַמִּנְחָה בִּכְלִי טָהוֹר בֵּית יְקֹוָק:

**יחזקאל פרק לט**

(ז) **וְאֶת שֵׁם קָדְשִׁי אוֹדִיעַ בְּתוֹךְ עַמִּי יִשְׂרָאֵל** וְלֹא אַחֵל אֶת שֵׁם קָדְשִׁי עוֹד וְיָדְעוּ הַגּוֹיִם כִּי אֲנִי יְקֹוָק **קָדוֹשׁ בְּיִשְׂרָאֵל**:

22. **לאורך ימים**

**לכאורה 'אורך ימים' הוא 'לנצח'.**

**ישנם שני איזכורים כאלו בתנ"ך, ויכול להיות שני אמירות הכלולות בפסקת הסיום:**

**שה' התרחק מאיתנו כבר הרבה זמן, ועת לחננה, שלא יהיה לנצח, לאורך ימים.**

**ואימרה הפוכה, שבגאולה נשב לפני ה' לנצח, לאורך ימים:**

**איכה פרק ה פסוק כ** [34]

לָמָּה **לָנֶצַח** תִּשְׁכָּחֵנוּ **תַּעַזְבֵנוּ לְאֹרֶךְ יָמִים**:

**תהלים פרק כג פסוק ו**[35]

אַךְ טוֹב וָחֶסֶד יִרְדְּפוּנִי כָּל יְמֵי חַיָּי וְשַׁבְתִּי בְּבֵית יְדֹוָד **לְאֹרֶךְ יָמִים**:

**תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף כד עמוד ב**

+שמואל א' ו+ וישרנה הפרות בדרך על דרך בית שמש וגו' - מאי וישרנה? א"ר יוחנן משום ר"מ: שאמרו שירה; ורב זוטרא בר טוביה אמר רב: שישרו פניהם כנגד ארון ואמרו שירה. ומאי שירה אמרו? א"ר יוחנן משום ר"מ: +שמות טו+ אז ישיר משה ובני ישראל. ור' יוחנן דידיה אמר: +ישעיהו יב+ ואמרתם ביום ההוא הודו לה' קראו בשמו [וגו']. ור"ש בן לקיש אמר: מזמורא יתמא, +תהלים צח+ מזמור שירו לה' שיר חדש כי נפלאות עשה הושיעה לו ימינו וזרוע קדשו. ר' אלעזר אמר: +תהלים צט+ ה' מלך ירגזו עמים. ר' שמואל בר נחמני אמר: +תהלים צג+ ה' מלך גאות לבש. ר' יצחק נפחא אמר: רוני רוני השיטה התנופפי ברוב הדרך המחושקת בריקמי זהב המהוללה בדביר ארמון ומפוארה בעדי עדיים.

---

[33] נאוה – יופי של התאמה.

[34] לאורך ימים – עד מתי הגלות.

[35] לאורך ימים – שנזכה להיות באותה קדושה לאורך ימים.